

TRGOVAČKI SUD, Marseille

Presuda od 1.VI 1976.

Sté Magnan c/a Agence maritime
F.Giocanti, Ets Herpin, Cie
nationale algérienne de navigation i drugi

Prijevoz stvari morem - Odgovornost broдача i agenta -
Klauzula o nadležnosti suda - Aktivna legitimacija osobe
koja je u teretnici navedena kao ona kojoj se mora javiti
dolazak broда u luku (notify adress) - Agent odgovara
samo broдарu za koga radi a ne i trećemu pa ni primaocu,
jer s njim ne stoji ni u kakvom ugovornom odnosu - Ako
se unatoč klauzuli o nadležnosti suda tužba može podnijeti
pred nekim drugim sudom, s obzirom da su tužene i
osobe koje nisu zaključile ugovor u kojemu je navedena
klauzula o nadležnosti suda, te osobe ne smiju biti samo
formalno tuženi, za koje je očito da ne mogu biti odgovorne
- Osoba navedena u "notify" adresi je stranka ugovora,
i kao takva je aktivno legitimirana prema broдарu
- Rok predaje protesta

Broдар je preko svog agenta zaključio ugovor o prijevozu ovčjih koža iz Skikde za Marseille. U teretnici je bilo navedeno da je ukrcano 1.129 bala ukupne težine 80.448 kg. Između ostalih klauzula teretnice je sadržavala i onu o nadležnosti suda po kojoj je za rješavanje spora bio ugovoren alžirski sud. Isto tako je u teretnici bilo navedeno da se dolazak broда u luku mora objaviti poduzeću Magnan. Kao primalac po teretnici bio je naznačen agent koji je radio za navedeno poduzeće. Budući da je na odredištu ustanovljen manjak i oštećenje robe, Magnan za naknadu štete tuži broдача i oba agenta, naime broдарovog agenta koji je za broдача zaključio ugovor o prijevozu i svoga agenta koji je primio robu. Tužba je podnesena pred sudom u Marseilleu.

Svi se tuženi opiru tužbi.

Broдар prvenstveno stavlja prigovor nenadležnosti suda, pozivajući se na klauzulu teretnice. Pored toga stavlja i prigovor pomanjkanja aktivne legitimacije, jer da tužitelj nije primalac tereta. Agenti navode da ne mogu biti odgovorni, i to broдарov agent, jer ne stoji u nikakvom odnosu s tužiteljem koji prema njemu nema aktivne legitimacije, a tužiteljev agent jer da nije ništa skrivio, budući da je postupao u skladu sa svojim dužnostima koje

slijede iz ugovora, budući da je poduzeo sve potrebne mjere da se šteta na vrijeme utvrdi.

Sud se upustio u ispitivanje odgovornosti agenata, i prema njima je odbio tužbeni zahtjev.

Što se tiče odgovornosti broдача, nije se upuštao u meritum spora, već se proglasio nenadležnim. U obrazloženju svog stajališta sud navodi da se ne može prihvatiti tužiteljevo stajalište da su, pored ugovorene klauzule o nadležnosti alžirskih sudova, nadležni francuski sudovi, jer da ina više tuženih (agenata) koje navedena klauzula ne obvezuje, a za koje su nadležni francuski sudovi. Či-to je da su agenti tuženi da bi se na ovaj način umjetno stvorila nadležnost francuskih sudova, premda je na prvi pogled jasno da agenti ni u kojem slučaju ne mogu biti odgovorni za utuženu štetu. Da bi se sa stajališta tužitelja ugovorila nadležnost francuskih sudova, tuženi moraju biti osobe koje se ozbiljno mogu proglasiti odgovornim. Sud je ispitivao i prigovor tuženih zbog pomanjkanja tužiteljeve aktivne legitimacije, pa je došao do zaključka da je taj prigovor neosnovan. Prema stajalištu suda osoba navedena u teretnici u "notify" adresi je stranka ugovora o prijevozu, pa je kao takva aktivno legitimirana prema broдару.

(DMF 1977, str.101)

B.J.

Bilješka. Najinteresantnije pitanje kojim se sud bavio u gornjoj presudi, a praktički i najvažnije, je pitanje aktivne legitimacije osobe navedene u teretnici u "notify" adresi. Sud, prema usvojenoj praksi francuskih sudova, svoje stajalište o ovom problemu nije posebno obrazložio, već se ograničio na puku tvrdnju da je navedena osoba stranka ugovora. Čini nam se da bi se tom stajalištu, barem što se tiče našega prava, mogli iznijeti ozbiljni prigovori. Notorno je da je teretnica vrijednosni papir koja može glasiti na ime, po naredbi i na donosioca. Broдар je, prema pozitivnim propisima koji se osnivaju na načelima o vrijednosnim papirima, ovlašten, a i obvezan, predati teret samo onoj osobi koja se na temelju teretnice formalno legitimira. To su konkretno: kod teretnice na ime - osoba koja je u teretnici navedena kao primalac, kod one po naredbi - osoba koja se iskaže neprekinutim nizom indosamentata, a na donosioca - svaki donosilac teretnice. Kod toga osoba navedena u "notify" adresi nije a niti može biti primalac, iz jednostavnog razloga jer je primalac druga osoba, koja tu funkciju ima iz teretnice. Iz obrazloženja

presude slijedi da je bila izdana teretnica na ime agenta kao primaoca, a ne na tužitelja. Mora se priznati da osoba "notify" adrese redovito bude i vlasnik tereta i da je kao takva najzainteresiranija za njegovu sudbinu i da je ona stvarni oštećenik. Međutim, iz toga nipošto ne slijedi da je ona i aktivno legitimirana prema brodaru kao primalac tereta. Notorno je, što ni ne treba posebno isticati, da su vlasnički odnosi korisnički odnosi prema teretu za obveze stranaka u prijevozu potpuno irelevantni. Ukoliko vlasnik ili korisnik smatra da su primjenom prava prijevoznog posla ugroženi njegovi interesi, ima mogućnost tražiti od suda da brodaru zabrani predaju robe i nakon toga voditi redoviti sudski postupak prema osobi za koju smatra da ugrožava njegova prava. Ukoliko se vlasnik želi na drugi način zaštititi, i to neposredno prema brodaru, ima mogućnost zahtijevati da se izda teretnica na njegovo ime ili po njegovoj naredbi. U ovom drugom slučaju može indosirati teretnicu na osobu koja će stvarno primiti robu od brodara indosamentom per incasso. Na temelju tog indosamenta primalac ne prima teret u vlastito ime, već u ime indosanta, redovito vlasnika robe. Na ovaj način vlasnik ima prema brodaru aktivnu legitimaciju. Ukoliko taj postupak nije korišten, postoji mogućnost dobijanja aktivne legitimacije prema brodaru putem cesije koju primalac, najčešće špediter, daje vlasniku robe.

Sud je u obrazloženju svoje presude samo naveo tužiteljevo stajalište da je na vrijeme uložio brodaru prigovor. Brodar se po svoj prilici u svoju obranu pozvao na okolnost da mu je prigovor prekasno podnesen. Iz sadržaja obrazloženja slijedi da je to bilo točno. Međutim, prema tužiteljevom stajalištu rok za ulaganje prigovora bio je obustavljen. Tužitelj naime smatra, što je u obrazloženju presude izričito i navedeno, da on za ulaganje prigovora mora posjedovati dvije bitne isprave: originalni primjerak teretnice i ispravu s kojom se konačno utvrđuje šteta. Sud se, na žalost ovim pitanjem nije bavio. Nama se čini da se navedeno tužiteljevo stajalište nipošto ne može prihvatiti. U prvom redu što se tiče originala teretnice treba navesti da tu ispravu primalac redovito niti nema jer je obično brodar povuče prilikom izdavanja teretnice. Pored toga, posjedovanje teretnice nije nipošto potrebno za ulaganje prigovora. Teretnica je potrebna za legitimiranje prava na preuzimanje tereta od brodara. Kada je putem teretnice ta legitimacija utvrđena, primalac je prema brodaru legitimiran i bez teretnice. On to svoje pravo, kako je navedeno, može cesijom ustupiti drugoj osobi. Činjenica što primalac ne raspolaže odgovarajućom dokumentacijom za opravdanje svog prigovora mora ići na njegov rizik, a ne prebacivati ga na brodara.

Prema francuskom pravu, klauzula o nadležnosti suda ne dolazi do primjene ako se u sporu pored stranaka koje ta klauzula obvezuje, nadju jedna ili više stranaka koje ta klauzula ne obvezuje. U ovom slučaju za rješavanje spora treba primijeniti opće propise o nadležnosti suda. Potpuno se slažemo sa stajalištem suda da se ovaj propis ne smije zloupotrebjavati da bi se na temelju njega pomoću isključivo formalnih razloga stvorila željena nadležnost suda. To je upravo u gornjoj presudi bio slučaj kada su tužene osobe za koje je na prvi pogled jasno da ne mogu biti odgovorne u smislu tužbenog zahtjeva.

Premda se sud proglasio nenadležnim za rješavanje spora prema brodaru ipak se morao upustiti u ispitivanje odgovornosti agenata i to iz dva razloga: u prvom redu stoga što je za njih bio i stvarno i mjesno nadležan. Pored toga, o rješenju tog pitanja ovisilo je i rješenje pitanja o nadležnosti prema brodaru.

B.J.

SJEDINJENE AMERICKE DRŽAVE

Prvostepeni sud zapadnog
distrikta države Washington,
Seattle

Odluka od 30.IV 1976.

Sudac: Beeks

Prijevoz stvari morem - Odgovornost brodovlasnika i naručitelja u brodarskom ugovoru na vrijeme za cijeli brod (time-charterer) - Ograničenje odgovornosti brodara -
Prijevoz stvari u kontejneru - Jedinica tereta - Korisniku prijevoza solidarno odgovaraju za štetu koju je pretrpio prevezeni teret, ako je u izdanoj teretnici navedeno da su i jedan i drugi brodari broda - Kontejner koji je brodar dao za smještaj kartonskih kutija televizora ne smatra se jedinicom tereta u smislu ograničenja brodarove odgovornosti - Jedinica tereta je svaka kutija sadržana u kontejneru - Za štete koje pretrpe brodarovi kontejneri brodari ne mogu ograničiti svoju odgovornost

Brod "Aegis Spirit", vlasništvo kompanije Estrella Dischosa Navigation (Estrella), iznajmili su vlasnici brodarskim ugovorom na vrijeme Tokai Shipping kompaniji (Tokai). Između Tokaia i Matsushita, Electric Trading Co, sklopljen je ugovor o prijevozu kolor-televizora, stereo-uredjaja i druge električne robe brodom "Aegis Spirit" iz